

Norges Banks oppgjørssystem

Årsrapport 2024

Finansiell stabilitet
Interbankoppgjør

Innhold

Innledning	3
1. Beskrivelse av NBO	4
2. Drift av NBO	4
2.1 Driftsstabilitet	4
2.2 Oppgradering av systemløsninger	4
3. Utvikling av oppgjørssystemet	5
3.1 Ny standard for betalingsmeldinger – ISO 20022	5
3.2 Neste generasjons oppgjørssystem	5
3.3 Ny tjeneste for realtidsbetalinger – NBO INST	6
4. Risikobildet	6
4.1 Utviklingstrekk	6
4.2 Systematisk arbeid med risiko og risikoreduserende tiltak	7
5. Kontinuitet og beredskap	7
5.1 Kontinuitets- og beredskapsplaner	7
5.2 Beredskapsøvelser	7
5.3 TIBER-NO-test av NBO	8
5.4 NBO kontinuitetsforum	8
6. Etterlevelse	9
6.1 Internasjonale anbefalinger	9
6.2 Revisjoner og overvåking	9
7. Kontohold – Nøkkeltall og endringer i 2024	10
7.1 Nøkkeltall	10
7.2 Omsetning i NBO	11
7.3 Låneadgang i Norges Bank	13
7.4 Endringer i kontohold	14
7.5 Priser og gebyrer i NBO	15

Innledning

Norges Bank skal etter sentralbankloven legge til rette for et stabilt og effektivt system for betaling, avregning og oppgjør mellom foretak med konto i banken.¹ Formålet med Norges Banks oppgjørssystem (NBO) er å gjennomføre sikre og effektive oppgjør av betalinger mellom banker og andre foretak i finansiell sektor som har konto i Norges Bank. Driften av NBO var stabil gjennom 2024 og relevante standarder og krav til samfunnskritisk infrastruktur vurderes som oppfylt.

Årsrapporten omhandler hovedaktiviteter og tiltak knyttet til drift og utvikling av NBO i 2024. Ved utgangen av 2024 hadde i alt 112 banker og andre finansielle foretak konto, en reduksjon fra 119 i 2023. Gjennomsnittlig daglig omsetning i NBO ble redusert med 5 milliarder til 350 milliarder kroner i 2024. Dagen med høyest omsetning i NBO var 15. mai med 637 milliarder kroner. Ved utgangen av året hadde bankene folio- og reserveinnskudd på 38 milliarder kroner.

Trusselbildet mot Norges digitale infrastruktur har blitt stadig mer komplekst og utfordrende, drevet av rask teknologisk utvikling, økt digitalisering og en skjerpet geopolitisk situasjon. Dette understreker behovet for å prioritere sikkerhet og beredskap på alle nivåer. I 2024 gjennomførte Norges Bank en TIBER-test av NBO, som benyttet reelle trusselaktørers metoder for å avdekke sårbarheter og forbedringspunkter i infrastrukturen. Testen bekreftet at Norges Bank har en moden sikkerhetskultur og en solid infrastruktur, noe som bekrefter at banken er godt rustet til å håndtere potensielle trusler og angrep.

I 2024 fortsatte Norges Bank arbeidet med å utvikle og forbedre oppgjørssystemet. En viktig milepæl i dette arbeidet er overgangen til den nye ISO 20022-standarden for betalingsmeldinger, som skal tas i bruk mars 2025 for bruttobetalinger og innen utgangen av november 2025 for nettobetalinger.

Teknologisk utvikling og endringer i oppgjørssystemene i våre naboland har gjort det nødvendig å utrede fremtidens oppgjørssystem i Norge (NBO RTGS²). Norges Bank har derfor satt i gang en utredning om neste generasjons oppgjørssystem som del av arbeidet med Norges Banks strategi³ og innleder nå formell dialog med Den europeiske sentralbanken (ESB) om deltakelse i oppgjørssystemet T2. Norges Bank besluttet i 2024 å etablere en ny tjeneste for realtidsbetalinger i norske kroner (NBO INST) og signerte 28. november 2024 avtale med ESB om deltakelse i deres felles plattform for oppgjørstjenester.

¹ [Lov om Norges Bank og pengevesenet mv. \(sentralbankloven\) - Lovdata](#)

² Real time gross settlement

³ [Sentralbankens strategi](#)

1. Beskrivelse av NBO

Norges Bank er den øverste oppgjørsbanken i det norske betalingssystemet. Alle elektroniske betalinger i norske kroner gjøres i siste instans opp mellom bankene i NBO. Det gjelder både vanlige betalinger for husholdninger og bedrifter, store betalinger i finans- og valutamarkedene og betalinger som involverer offentlig sektor. Bankenes konti med sentralbankpenger i NBO og tilhørende renter på innskudd og lån er sentrale verktøy for Norges Bank i pengepolitikk og likviditetsstyring.

Bankene kan delta direkte eller indirekte i de ulike betalingsoppgjørene i NBO. Indirekte deltakelse betyr at en bank (indirekte deltaker) benytter en annen bank (direkte deltaker) til sine betalingsoppgjør i NBO. Flertallet av norske banker gjør opp sine betalinger indirekte i Norges Bank gjennom en annen bank. Ved utgangen av 2024 var det 20 banker som gjorde opp avregninger direkte i NBO. Dette er i hovedsak de største norske bankene og norske filialer av nordiske bankkonsern.

NBO består av kjernesystemet RTGS (Real Time Gross Settlement) for gjennomføring av betalingsoppgjør og et delsystem for å håndtere bankenes sikkerhetsstillelse for lån. Som hovedkanal for betalingsoppdrag og andre finansielle meldinger benyttes det globale Swift-nettverket⁴. NBO har en beredskapsløsning for kjernesystemet som kan aktiveres når de ordinære driftsløsningene er utilgjengelige, samt beredskaps- og kontinuitetsløsninger for tilfeller der ulike deler av nettverkløsningene er utilgjengelige. Kontohavere i NBO har også tilgang til sin konto via en nettbanklignende løsning (NBO Online) basert på kommunikasjon gjennom en sikret nettverkløsning. Den enkelte kontohaver har som hovedregel én hovedkonto, én lånekonto og én eller flere underkontoer.

2. Drift av NBO

2.1 Driftsstabilitet

Oppgjørsfunksjonen i NBO skal være effektiv, sikker og uten vesentlige avvik. Driften av oppgjørssystemet var stabil gjennom 2024 og det var ingen vesentlige avvik. Det var to tilfeller med driftsproblemer hos andre aktører i den finansielle infrastrukturen og ett tilfelle med tekniske problemer internt i Norges Bank, som gjorde det nødvendig å utvide åpningstiden for NBO for å få gjennomført betalingsoppgjørene samme dag.

2.2 Oppgradering av systemløsninger

Systemløsningene for NBO oppgraderes regelmessig i tråd med leverandørenes anbefalinger for å sikre både relevant kundestøtte og anbefalt sikkerhetsnivå for systemløsningene. I tillegg gjennomføres funksjonelle oppgraderinger i den grad det er behov for ny funksjonalitet. Dette er drevet av teknologisk utvikling og tilpasning til endrede standarder. Det gjennomføres omfattende testing og øvelser før oppgradering av systemløsninger for at driften skal opprettholdes på en betryggende måte.

I forbindelse med forberedelse til ISO 20022-standard ble NBO oppgradert til ny versjon i november 2024, og bankene fikk tilgang til et oppdatert brukergrensesnitt. Systemet for sikkerhet for lån har også

⁴ Swift: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication.

fått ny funksjonalitet, blant annet økt automatisering av prosesser for frigivelser og pantsetting i verdipapirsentraler.

3. Utvikling av oppgjørssystemet

3.1 Ny standard for betalingsmeldinger – ISO 20022

I 2018 besluttet styret i det internasjonale meldingssystemet SWIFT at en rekke av dagens SWIFT FIN meldinger skal erstattes med ISO 20022- standarden. NBO baserer seg på SWIFT-nettverket og SWIFTs standard for betalingsmeldinger for utveksling av oppgjørstransaksjoner med deltakere i oppgjørssystemet. ISO 20022 er en internasjonal meldingsstandard for betalingsformidling som erstatter gamle, nasjonale og proprietære formater og standarder for betalingsmeldinger. ISO 20022 vil gjøre det mulig å bruke meldinger på tvers av infrastrukturer, øke standardisering over landegrensene og oppfylle myndighetskrav blant annet knyttet til hvitvasking. I tillegg er ISO 20022-formatet mer strukturert og meldingene kan inneholde mer informasjon, noe som legger til rette for mer automatisert behandling av betalinger.

Norges Bank har siden 2020 arbeidet med en overgang til ISO 20022-formatet i NBO. ISO 20022-standard som skal benyttes i NBO, er utviklet i samarbeid med næringen, sentralbankene i Sverige og Island og leverandører av oppgjørssystemet. De nye ISO 20022-baserte meldingene innebærer at meldingsutvekslingen vil skje direkte mellom en deltaker i NBO og Norges Bank.

Tilpasninger til det nye ISO 20022-formatet kommer sammen med en større oppgradering av NBO. Systemløsning, beredskapsløsning, nettverk og infrastruktur er oppgradert, samtidig som det er gjort forbedringer innenfor cybersikkerhet, redundans og ytelse i løsningene. Det er gjennomført omfattende testing sammen med deltakerne og det nye ISO 20022-formatet for betalingsmeldinger er planlagt tatt i bruk i NBO fra mars 2025 for bruttobetalinger og innen utgangen av november for nettobetalinger.

I dag mottar NICS Swift bruttobetalinger fra bankene og videreformidler disse til NBO. I 2024 besluttet Bits at NICS ikke skal utvikles for å motta og behandle ISO 20022-baserte transaksjoner. Dermed vil alle Swift bruttobetalinger sendes direkte til NBO. Bankene har allerede denne muligheten, men dette vil føre til en vesentlig økning i transaksjonsvolumet for NBO. Norges Bank har gjennomført tester for å sikre at NBO kan håndtere det økte volumet. En arbeidsgruppe er etablert av Bits for å planlegge overgangen, med deltagelse fra Norges Bank.

3.2 Neste generasjons oppgjørssystem

Teknologisk utvikling og endringer i oppgjørssystemene i våre naboland har gjort det nødvendig å utrede fremtidens oppgjørssystem i Norge. Norges Bank har derfor satt i gang en utredning om neste generasjons oppgjørssystem som del av arbeidet med Norges Banks strategi. Norges Bank har vurdert to alternative retninger: Å anskaffe en ny dedikert plattform for NBO som vi har i dag, eller å knytte oss til en felles plattform gjennom eurosystemets T2, slik våre nordiske naboland nå gjør. Vurderingen er at deltakelse i T2 sammen med de nordiske landene er det beste valget for et effektivt og sikkert betalingssystem på lang sikt.

Norges Bank innleder nå formelle samtaler med ESB som starter en prosess med gjensidig informasjonsutveksling for nødvendige avklaringer. Blant annet er det behov for mer informasjon for noen gjenstående spørsmål knyttet til sikkerhet og beredskap. Det er også nødvendig å utforme en god modell for mindre bankers deltakelse i T2.

Norges Bank vil fortsette dialogen med andre myndighetsorganer og involvere næringen og andre markedsaktører der det er relevant. En endelig beslutning vil bli tatt etter at nødvendige avklaringer er gjort. Norges Bank anslår at en eventuell avtale om deltakelse i T2 tidligst kan være klar innen utgangen av 2025.

3.3 Ny tjeneste for realtidsbetalinger – NBO INST

Realtidsbetalinger sikrer at mottaker får penger direkte på sin konto sekunder etter at betalingen er gjort – 24 timer i døgnet, sju dager i uken. Norges Bank har siden 2020 utredet en utvidelse av rollen som oppgjørssbank for realtidsbetalinger, og som en del av dette arbeidet har Norges Bank vurdert muligheten for et samarbeid med den ESB. Forhold som sikkerhet, beredskap og kostnader, samt mulighet til å legge til rette for særskilte norske behov, har vært viktige elementer i vurderingen.

Norges Bank har besluttet å etablere NBO INST som ny tjeneste for realtidsbetalinger i norske kroner og signerte avtale om samarbeid med den europeiske sentralbanken 28. november 2024⁵. Deltakelse i TIPS⁶ innebærer at realtidsbetalinger mellom bankene gjøres opp enkeltvis i sentralbankpenger på ESBs tekniske plattform. NBO INST-tjenesten for realtidsbetalinger skal være en konkurransenøytral, sikker og effektiv tjeneste, og legge til rette for raskere og mer effektiv overføring av penger til og fra brukere i andre nordiske og europeiske land.

Norges Bank vil i samarbeid med næringen planlegge for at overgangen til den nye tjenesten kan gjennomføres med lavest mulig risiko for alle berørte parter. Tjenesten for realtidsbetalinger vil etter planen bli tatt i bruk i løpet av første halvår 2028.

4. Risikobildet

4.1 Utviklingstrekk

Oppgjørssystemet i sentralbanken er navet i betalingssystemet. Det sørger for endelig oppgjør i sentralbankpenger av betalinger i norske kroner som involverer overføringer mellom banker. Dagens oppgjørssystem i Norges Bank er effektivt, stabilt og sikkert. Det har det også vært gjennom 2024.

Trusselbildet mot Norges digitale infrastruktur, inkludert den finansielle sektoren, har blitt stadig mer komplekst og utfordrende. Den raske teknologiske utviklingen, økt digitalisering og en skjerpet geopolitisk situasjon har bidratt til et mer krevende risikobilde⁷. Denne utviklingen understreker behovet for å prioritere sikkerhet og beredskap på alle nivåer, både i enkeltvirksomheter, innen finanssektoren som helhet, på tvers av sektorer og over landegrensene.

⁵ Se også pressemelding fra 29. november 2024: [Norges Bank har inngått avtale med ESB om oppgjør av realtidsbetalinger](#)

⁶ TIPS: TARGET Instant Payment Settlement

⁷ [NFCERT 2024 Cyber Threat Landscape nfcert-cyber-threat-landscape-2024](#).

Viktige samfunnsfunksjoner er avhengig av leverandører og underleverandører. Disse leverandørkjedene blir stadig mer komplekse og kan ha ukjente og alvorlige sårbarheter som kan utnyttes. Dette krever evne til å oppdage og avverge sikkerhetstruende virksomhet også i leverandørkjedene NBO er avhengig av.

4.2 Systematisk arbeid med risiko og risikoreduserende tiltak

Norges Bank jobber strukturert og kontinuerlig med tiltak av forebyggende karakter for å hindre at hendelser i cyberdomenet og andre domener skal få konsekvenser for oppgjørssystemet. Den løpende risikooppfølgingen er organisert gjennom NBO Risikoforum. Risikoforumet ledes av avdelingsdirektør for Finansiell stabilitet og består av deltagere fra enheter innen interbankoppgjør, etterlevelse, sikkerhet og IT. Hvert kvartal gjennomgår forumet risikovurderinger som grunnlag for intern virksomhetsrapportering. Parallelt med kvartalsvis rapportering bidrar de eksterne leverandørene av drifts- og systemløsninger med sine relevante risikovurderinger for leveransene til oppgjørssystemet. Det er også etablert samarbeid med sikkerhetsmyndighetene der det er relevant. Risikobildet for oppgjørssystemet oppdateres løpende ved hendelser eller endringer av betydning.

Oppfølging av leverandører er et viktig risikoreduserende tiltak som ble opprettholdt også i 2024. Videre har arbeidet med scenariobaserte øvelser og øvelser på tvers av fagenheter blitt styrket for å bidra til at beredskapen er robust og relevant i møte med endringene i risikobildet.

5. Kontinuitet og beredskap

5.1 Kontinuitets- og beredskapsplaner

I arbeidet med å styrke robustheten og effektiviteten i NBO er det etablert kontinuitets- og beredskapsløsninger for sentrale driftsfunksjoner og for datakommunikasjon med andre sentrale aktører. Planverket består av en overordnet plan og detaljerte avviks-, kontinuitets- og beredskapsrutiner.

Norges Bank har igangsatt arbeid med å etablere en nasjonal beredskapsløsning for NBO. Denne kan benyttes for oppgjør dersom øvrige beredskaps- og kontinuitetsløsninger ikke er tilgjengelige. Prosjektet er i en tidlig fase og vil etableres som del av arbeidet med neste generasjons oppgjørssystem.

De operasjonelle rutine oppdateres jevnlig og ved endringer. Det er også etablert felles rutiner for avvikshåndtering mellom Norges Bank og eksterne aktører som sender avregninger og betalingsoppdrag til oppgjør i NBO.

5.2 Beredskapsøvelser

I 2024 opprettholdt Norges Bank arbeidet med gjennomføring av øvelsesplan for ulike funksjoner i oppgjørssystemet. Planen inkluderte både interne øvelser og øvelser i samarbeid med eksterne aktører. Blant de viktigste aktivitetene var øvelser i samarbeid med NICS, VPS, Swift og CLS, hvor realistiske scenarier ble brukt for å teste systemets robusthet og beredskap. Øvelsene ble fulgt opp med erfaringsutveksling og tiltak for å styrke avviksrutiner og beredskapsmessig håndtering

I tillegg gjennomførte Norges Bank flere scenariobaserte øvelser som involverte ulike fagenheter. Disse øvelsene bidro til å øke beredskapen og sikre at alle involverte parter var godt forberedt på å håndtere potensielle avvikssituasjoner. Erfaringene fra øvelsene ble brukt til å forbedre rutiner og prosesser, og sikre at oppgjørssystemet forblir motstandsdyktig mot fremtidige utfordringer.

5.3 TIBER-NO-test av NBO

I 2024 gjennomført Norges Bank en TIBER-test⁸ (Threat Intelligence-Based Ethical Red-teaming) av NBO. For at testen skal oppfylle kravene i TIBER-NO-rammeverket, benyttes reelle trusselaktørers metoder og teknikker som grunnlag for å bygge opp angrepsvektorene for «red team». Med en risikobasert tilnærming var målet for testen å utarbeide et så realistisk og avansert angrep som mulig for å avdekke sårbarheter og forbedringspunkter i infrastrukturen.

Gjennom testen ble det identifisert enkelte forbedringsområder som vil bidra til å styrke Norges Banks sikkerhetsinfrastruktur ytterligere. Ingen kritiske sårbarheter ble avdekket, men det er allikevel iverksatt tiltak for å ytterligere optimalisere våre systemer og prosesser. Eksempler på dette er en ytterligere styrking av målrettet opplæring av ansatte og videre forbedring på deteksjonsområdet. Dette inngår som en del av Norges Banks kontinuerlige arbeid med cybersikkerhet og risikostyring, for å opprettholde høyeste standard for sikkerhet og beskyttelse.

Konklusjonene fra testen bekreftet at Norges Bank har en moden sikkerhetskultur og en solid infrastruktur, som viser at banken er godt rustet til å håndtere potensielle trusler og angrep.

5.4 NBO kontinuitetsforum

NBO kontinuitetsforum (NBOK) er et samarbeidsorgan for banker og andre sentrale aktører i den finansielle infrastrukturen i Norge. Forumet ble etablert av Norges Bank i 2015 og har som formål å være et rådgivende organ på operasjonelt nivå hvor aktørene kan samles tidlig ved avvikssituasjoner for å diskutere og styrke kommunikasjonen og øke kompetansen hos deltakerne om sammenhengene i betalingssystemet. NBOK er et nettverk for kommunikasjon og kompetansedeling mellom sentrale aktører i betalingssystemet. Formålet med et etablert nettverk er forebygging av, og koordinering ved avvik som har betydning for gjennomføring av oppgjørene i NBO. Det skal gjennomføres relevante øvelser med mål om å øke kompetanse for å håndtere avvikssituasjoner i betalingssystemet, og sikre at aktørene har oppdaterte rutinebeskrivelser til bruk i reelle avvikssituasjoner.

I 2024 ble det avholdt to fysiske møter, hvorav det i det ene møtet ble avholdt en øvelse hvor man simulerte et avvik i Swift-kommunikasjonen. NBOK ble aktivert to ganger i forbindelse med avvikssituasjoner hvor det var behov for samordning med aktørene, og disse møtene var virtuelle.

⁸ [TIBER - Threat Intelligence-Based Ethical Red-teaming](#)

6. Etterlevelse

6.1 Internasjonale anbefalinger

Drift og utvikling av oppgjørssystemet skal følge relevante internasjonale anbefalinger og krav til samfunnskritisk infrastruktur. De internasjonale prinsippene (Principles for Financial Market Infrastructures - PFMI) utarbeidet av CPMI⁹-IOSCO¹⁰ utgjør en internasjonal standard for finansiell infrastruktur. PFMI er supplert med en egen veiledning for cybersikkerhet (Guidance on cyber resilience for financial market infrastructures). Norges Bank utarbeidet i 2024 en rapport i henhold til PFMI Disclosure Framework. Rapporten tilgjengeliggjøres på Norges Banks nettsider våren 2025.

Norges Bank gjennomgår årlig Swift CSP-CSCF Self Attestation¹¹ og gjennomgangen i 2024 viser at de obligatoriske kontrollene etterleves.

6.2 Revisjoner og overvåking

NBO kontrolleres av ulike organer. Norges Banks eksterne revisor Ernst & Young AS (EY) har gjennomgått enkelte områder for NBO i forbindelse med den årlige revisjonen av Norges Banks regnskap. NBO revideres også av internrevisjonen i Norges Bank.

Norges Bank er konsesjonsmyndighet for interbanksystemer (avregnings- og oppgjørssystemer) i henhold til lov om betalingssystemer mv. og fører tilsyn med systemer som har konsesjon. Videre utøver Norges Bank en overvåkingsfunksjon med betalingssystemet og annen finansiell infrastruktur i henhold til sentralbankloven. I denne tilsyns- og overvåkingsfunksjonen legger Norges Bank blant annet vekt på at systemene skal etterleve internasjonale anbefalinger for viktig finansiell infrastruktur, jf. avsnitt 6.1. Det gjennomføres også en intern overvåking av NBO på grunnlag av disse anbefalingene.

⁹ CPMI: Committee on Payments and Market Infrastructures. CPMI er en komité bestående av representanter for sentralbanker.

¹⁰ IOSCO: International Organization of Securities Commissions. IOSCO er den internasjonale organisasjonen for tilsynsmyndigheter for verdipapirmarkedene.

¹¹ Swift Customer Security Programme - Customer Security Controls Framework (Swift CSP-CSCF) Self Attestation.

7. Kontohold – Nøkkeltall og endringer i 2024

7.1 Nøkkeltall

Tabell 1. Nøkkeltall for NBO de siste fem årene

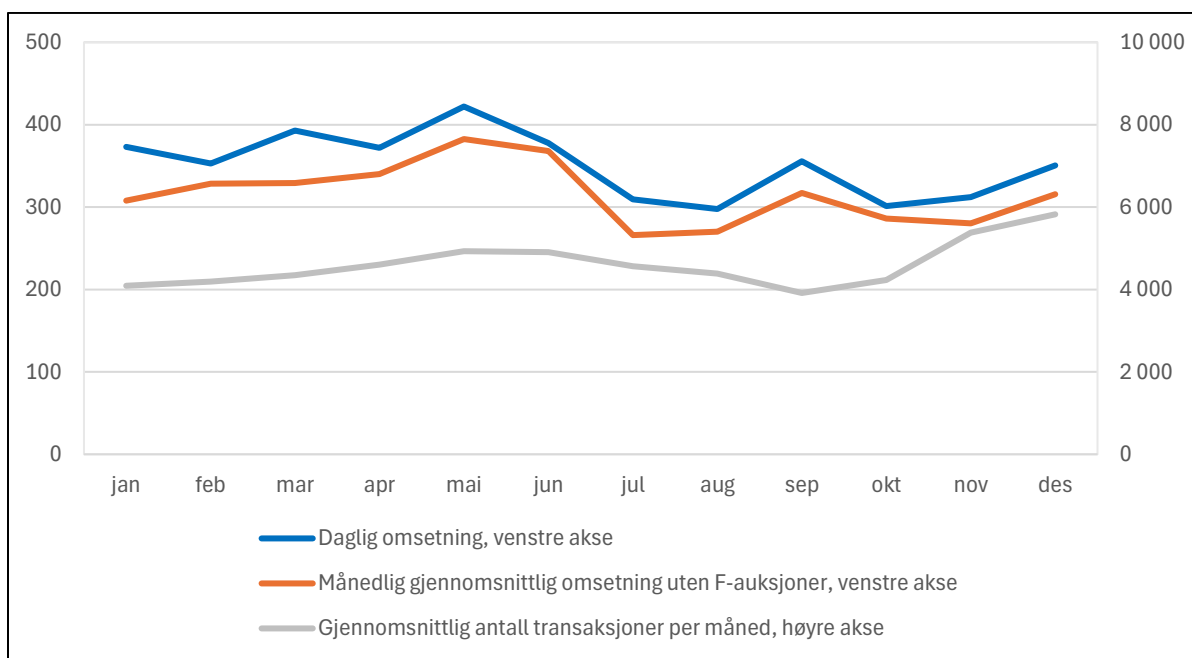
	2024	2023	2022	2021	2020
<i>Daglig gjennomsnitt, mrd. kroner</i>					
- Omsetning	350	355	339	301	421
- Bankenes innskudd	35	34	32	33	35
- Låneadgang (verdipapir)	474	456	405	418	498
- F-innskudd	31	8	8	17	83
<i>Daglig gjennomsnitt, antall</i>					
- Betalingsoppdrag	4 595	3 782	3 540	3 188	2 935
<i>Antall ved utgangen av året</i>					
- Kontoer	112	119	121	126	130
- herunder kontoer for banker	104	111	113	118	122
- Brukere av NBO Online	462	478	481	539	550

7.2 Omsetning i NBO

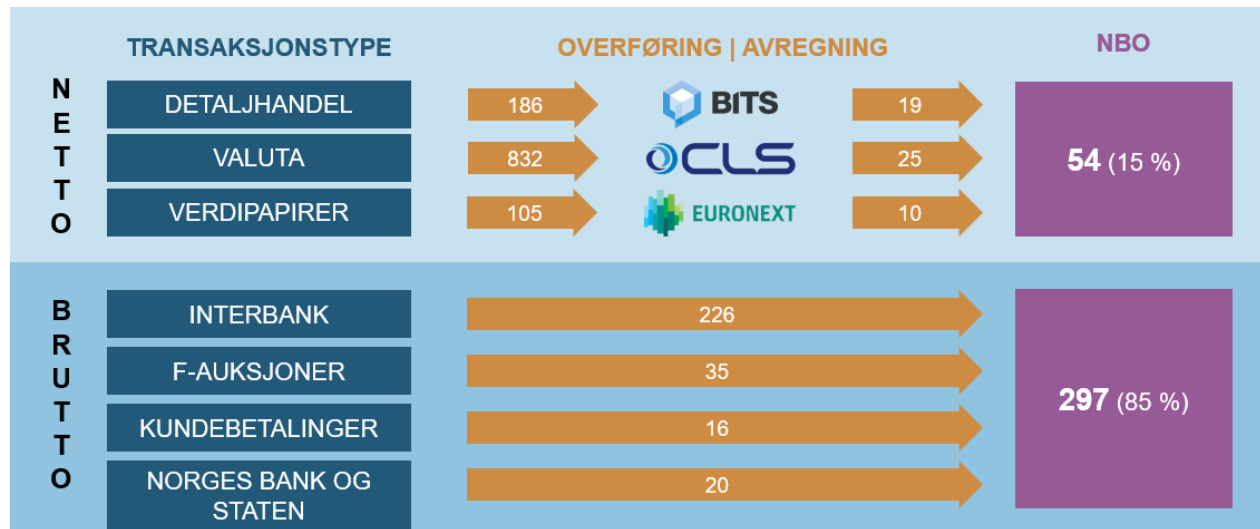
I 2024 ble det i gjennomsnitt gjort opp betalinger for 350 milliarder kroner daglig. Dette er en reduksjon fra 355 milliarder kroner i 2023. Omsetningen i NBO var høyest 15. mai med 637 milliarder kroner. Denne dagen var det blant annet forfall av F-innskudd; frist for betaling av arbeidsgiveravgift, finansskatt, skattetrekk og forskuddstrekk; utbetaling av alderpensjon, AFP og uføretrygd; samt innbetaling av studielån til Lånekassen. Lavest omsetning var den 14. oktober med 166 milliarder kroner. Ved utgangen av 2024 hadde bankene folio- og reserveinnskudd på 38 milliarder kroner.

I 2024 ble det i gjennomsnitt gjort opp 4 595 betalingsoppdrag per dag, en økning fra 3 782 i 2023.

Figur 1 Omsetning i milliarder kroner og antall transaksjoner. Månedlig gjennomsnitt 2024.

Figur 2 Betalingssystemet – Fordeling av omsetningen i NBO i 2024. Daglig gjennomsnitt i milliarder kroner.

Kilder: Bits AS, Euronext Securities Oslo, CLS Bank og Norges Bank

Omsetningen i NBO fordeler seg på disse oppgjørene:

- Bruttooppgjør er oppgjør av enkeltbetalinger i sanntid og står for 85 prosent av omsetningen i NBO, se figur 2. I bruttooppgjøret inngår store finanstransaksjoner, som er i hovedsak er knyttet til handel med valuta og likviditetsstyring.
- I nettooppgjør for detaljhandelen inngår avregningene fra NICS¹², driftet av Bits AS. NBO gjør opp nettoposisjonene mellom bankene. I 2024 ble daglig betalinger for gjennomsnittlig 186 milliarder avregnet til 19 milliarder hos Bits AS for oppgjør i NBO.
- I verdipapiropgjøret (VPO) inngår betalinger mellom banker for handler i verdipapirer. Pengedelen av VPO gjøres opp i NBO som avregnede posisjoner. Oppgjøret av selve verdipapirene, det vil si overføringen av eierskapet, skjer i Euronext Securities Oslo.
- I NBO inngår innbetalingsforpliktelser til valutaoppgjørsvbanken CLS¹³ i norske kroner. I 2024 handlet bankene i gjennomsnitt for 832 milliarder kroner daglig, der innbetalingsforpliktelsene til CLS ble avregnet til gjennomsnittlig 25 milliarder kroner.

¹² NICS: Norwegian Interbank Clearing System

¹³ [CLS Group](#)

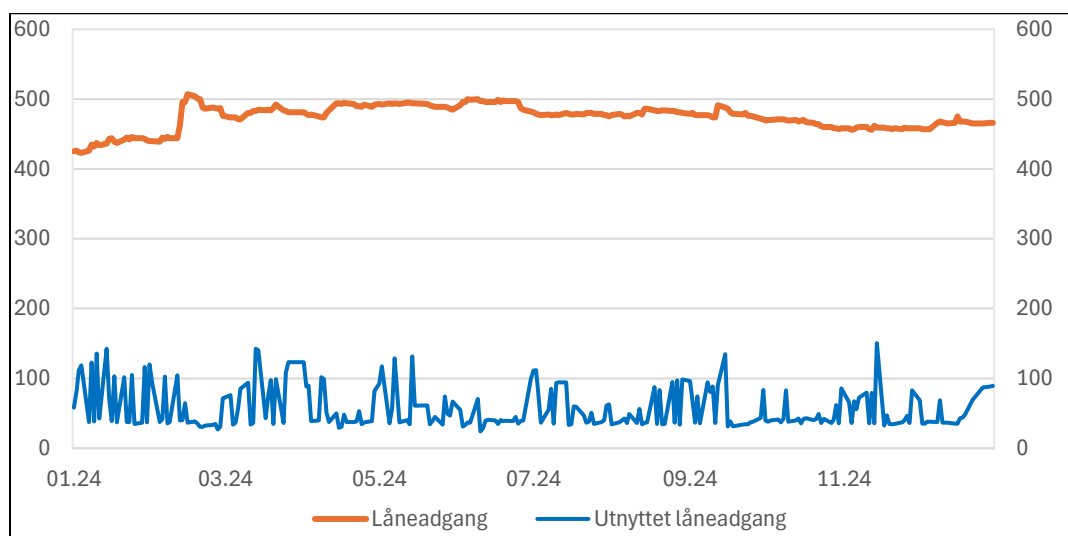
7.3 Låneadgang i Norges Bank

Banker har adgang til å låne i Norges Bank med sikkerhet i verdipapirer, F-innskudd i Norges Bank eller innskudd i Danmarks Nationalbank eller Sveriges riksbank innenfor ordningen med Scandinavian Cash Pool (SCP). Slike lån bidrar til å effektivisere betalingsoppgjørene og gjennomføringen av pengepolitikken. Sentrale motparter kan få låneadgang gjennom dagen med sikkerhet i verdipapirer.

En oversikt over godkjente verdipapirer er tilgjengelig på Norges Banks hjemmesider¹⁴. Retningslinjene for sikkerhetsstillelse av verdipapirer og fondsandeler for lån i Norges Bank ble endret 1. oktober 2024, der Nordic Credit Rating ble lagt til på listen over godkjente ratingbyråer.¹⁵

Låneadgangen beregnes for hver kontohaver på grunnlag av pantsettelsen av verdipapirer i et verdipapirregister som er godkjent av Norges Bank til dette formålet. Godkjente verdipapirregistre er Euronext Securities Oslo (Verdipapirsentralen ASA), Euroclear Bank SA/NV i Belgia og Clearstream Banking SA i Luxembourg.

Figur 3 Daglig låneadgang og utnyttelse per dag. Milliarder kroner 2024.

Gjennomsnittlig låneadgang i 2024 var 474 milliarder kroner, en økning fra 456 milliarder kroner i 2023. Låneadgangen¹⁶ var høyest i juni med 496 milliarder kroner og lavest i januar med 437 milliarder kroner. Den faktiske utnyttelsen¹⁷ av låneadgangen var i gjennomsnitt 57 milliarder kroner, det vil si om lag 12 prosent av den samlede låneadgangen. Gjennomsnittlig månedlig utnyttelse av låneadgangen var høyest i mars med 75 milliarder kroner og lavest i juni med 19 milliarder kroner. Høyeste samlede intradag låneopptak varierte mellom 24 og 150 milliarder kroner.

¹⁴ [Godkjente verdipapirer som sikkerhet for bankenes låneopptak](#)

¹⁵ [Retningslinjer for sikkerhetsstillelse av verdipapirer og fondsandeler for lån i Norges Bank](#)

¹⁶ Tallene for låneadgang gjelder pantsettelse av verdipapirer og omfatter ikke F-innskudd eller innskudd i andre sentralbanker innenfor SCP-ordningen.

¹⁷ Tallene for utnyttet låneadgang gjelder intradaglån og eventuelle F-lån.

7.4 Endringer i kontohold

De fleste norske banker har konto i NBO. Norges Bank har også åpnet for at sentrale motparter, verdipapirsentraler og banker i EØS-området med grensekryssende virksomhet i Norge og sentralbanker kan søke om å åpne konto. Flere slike institusjoner har forespurt om kontohold de siste årene. Disse anses som *andre motparter* etter reglene i låneforskriften, og det er fastsatt særlige vilkår for kontoholdet.

Ved utgangen av 2024 hadde 104 banker konto i NBO, en reduksjon fra 111 i 2023. I tillegg har CLS Bank konto i NBO for daglig oppgjør av kronedelen av handel med valuta. Cboe Clear Europe (tidligere EuroCCP NV), LCH Limited, Euronext Clearing og Nasdaq Clearing AB er sentrale motparter i handel med finansielle instrumenter og har også konto i NBO. Videre har Den internasjonale oppgjørskontobanken (BIS) konto i NBO. Antall kontoer totalt i NBO ved utgangen av 2024 var 112, en reduksjon fra 119 i 2023. I tillegg er det en konto i NBO for oppgjør av statlige betalinger.

Følgende endringer er gjennomført i løpet av året:

- Larvikbanken og Andebu Sparebank ble innfusjonert i Skagerrak Sparebank med virkning fra 1. februar 2024.
- Bank2 ASA ble innfusjonert i Bluestep Bank AB med virkning fra 3. april 2024.
- Sandnes Sparebank (overtakende bank) og Hjelmeland Sparebank ble slått sammen med virkning fra 1. august 2024, under navnet Rogaland Sparebank.
- Hjartdal og Gransherad Sparebank ble innfusjonert i Skue Sparebank med virkning fra 1. august 2024.
- SpareBank 1 SR-Bank (overtagende bank) og SpareBank 1 Sørøst-Norge ble slått sammen med virkning fra 1. oktober 2024, under navnet SpareBank 1 Sør-Norge.
- Sparebanken Sogn og Fjordane endret foretaksnavn til SpareBank 1 Sogn og Fjordane 14. oktober 2024.
- Euronext Clearing tok i bruk sin konto i NBO med virkning fra 10. september 2024
- LCH SA avviklet sitt kontohold i Norges bank fra 1. oktober 2024.
- Totens Sparebank ble innfusjonert i Sparebank 1 Østlandet med virkning fra 1. november 2024.

Norges Bank fastsetter vilkårene for kontohold i Norges Bank, jf. sentralbankloven § 3-1 annet ledd og forskrift om adgang til lån og innskudd i Norges Bank. Norges Bank kunngjorde 15. mars 2024 at vilkårene for kontohold for ulike typer foretak i finansiell sektor ville samles i et felles sett med vilkår.¹⁸ Sammenstillingen av vilkårene for kontohold for banker og sentrale motparter var i hovedsak en redaksjonell omlegging, men det ble gjort enkelte mindre endringer og presiseringer i vilkårene. Blant de viktigste endringene var at det åpnes for adgang for at sentrale motparter kan ha begrenset innskudd over døgnskillet.

¹⁸ [Vilkår for kontohold i Norges Bank fra 15. april 2024](#)

Ny sentralbanklov og låneforskrift fra 2020 innebar endringer i kriteriene for hvilke institusjoner som kan få konto i Norges Bank, og hvilke vilkår som gjelder for kontoholdet. Et hovedkrav er at kontohold skal fremme formålet for sentralbankvirksomheten som er *å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem*. I låneforskriften skilles det mellom pengepolitiske motparter, som har tilgang til alle Norges Banks innskudds- og låneordninger, og andre motparter, som kan få tilgang til Norges Banks stående innskudds- og låneordninger, eller deler av disse. I vurderingen av slike saker legges det særlig vekt på i hvilken grad motparten deltar aktivt i betalingsformidlingen, og om motpartens kontohold vil bidra til finansiell stabilitet eller på annen måte fremme sentralbankvirksomhetens formål.

7.5 Priser og gebyrer i NBO

Banker og andre foretak i finansiell sektor betaler for kontohold og oppgjørstjenester i Norges Bank. Prisene fastsettes årlig slik at inntektene dekker to tredeler av kostnadene for innføring, utvikling og drift av oppgjørssystemet. Norges Bank besluttet høsten 2024 å øke prisene med om lag 14 prosent fra 2024 til 2025. Fra 2023 til 2024 økte prisene med om lag 20 prosent. Økningen skyldes i hovedsak økte lisensutgifter på oppgjørssystemet, samt generell pris- og lønnsvekst. I tillegg medfører sammenslåinger av banker at kostnadene må fordeles på færre kontohavere.

Gebyret for overtredelse av antall brukere i NBO Online utover kvoten fjernes fra 2025, da behovet for å regulere dette har falt bort. Utover det er gebyrene for brudd mv. på vilkårene for kontohold videreført uten endringer fra 2024 til 2025.

Prisene i 2024 ga en inntekt på 143 millioner kroner.